

În virtutea adaptării la noua civilizație a mileniului al treilea, TIC a început o colaborare cu realizatorii celor mai bune site-uri pentru copii din România, printr-un schimb de banner-e și link-uri, care se pot accesa din „Pagina copiilor”: *Lumea lui Aurel, Magicland, Umbralici, Lumea piticilor – Internetul părinților, Engleza pentru copii*. O activitate intensă, în pas cu vremea, ce-și onorează concepția dinamică, responsabilă, profund implicată asupra instituției teatrale.

Un spectacol de mileniul trei

Scânteietor, plin de vervă, dens, spectacolul *Harap-Alb* îl reprezintă deplin pe Cornel Todea. Cu aerul cel mai firesc, reîntronează frumosul într-o lume invadată de urât, derută, violență, trivialitate, care îi afectează – din păcate –, prin televiziune și calculator, și pe micii spectatori, perturbându-le ființa și visele copilăriei. Reprezentativ ca opțiune repertorială, reia basmul care a constituit actul de naștere al teatrului, cu patru decenii în urmă, slujind cu voieșie, ingeniozitate vizuală, simț al prezentului și caldă responsabilitate, amestecul de înțelepciune, credință, fatalism, exemplaritate, sfătoșenie a acestui text-parabolă, menit să deschidă precoce spiritul spre o percepție mai adevărată, mai îndrăzneată, mai echilibrată asupra existenței. Povestea inițiată e camuflată în scenariul de basm, cu umor și spirit ludic, în dramatizarea realizată în manieră cinematografică, secvențială, de Cornel Todea. Regizorul-dramaturg inventează noi situații, definitorii caracterial pentru eroi, în debutul spectacolului (întrecerile între cei trei frați), dar, mai cu seamă, proiectează spațial cu eleganță, fantezie, bogăție de materiale, imagini, procedee, într-o dinamică susținută, evenimentele care se înlănțuie perfect ritmate și împlinite scenic. Esențializarea textului este potențată de stilizarea și pregnanța mișcării, de interpretarea nuanțată, și scenotehnica complexă, de proiecțiile filmice. Tot ceea ce a acumulat experiența unui om de teatru, televiziune și film de talia lui Cornel Todea este pus în operă cu tot sufletul, declanșând fiorul genuin al descoperirilor. Montarea devine o fascinantă demonstrație vizuală. Spectaculosul slujește din plin fiorul revelațiilor, în toate detaliile întortocheatului itinerar al protagonistului. Durata optimă a scenelor, tempoul rapid, meșteșugul extrem de laborios în construirea miracolelor, eclerajul multicolor, diversele tehnici vizuale, glisarea detaliilor de decor, care personalizează locurile numeroase creează momente uimitoare, urmărite cu mare emoție: identificarea calului, înălțarea ca gândul până la soare și lună, zborul ca vântul, păcălirea ursului, uciderea cerbului, și multe-multe altele.

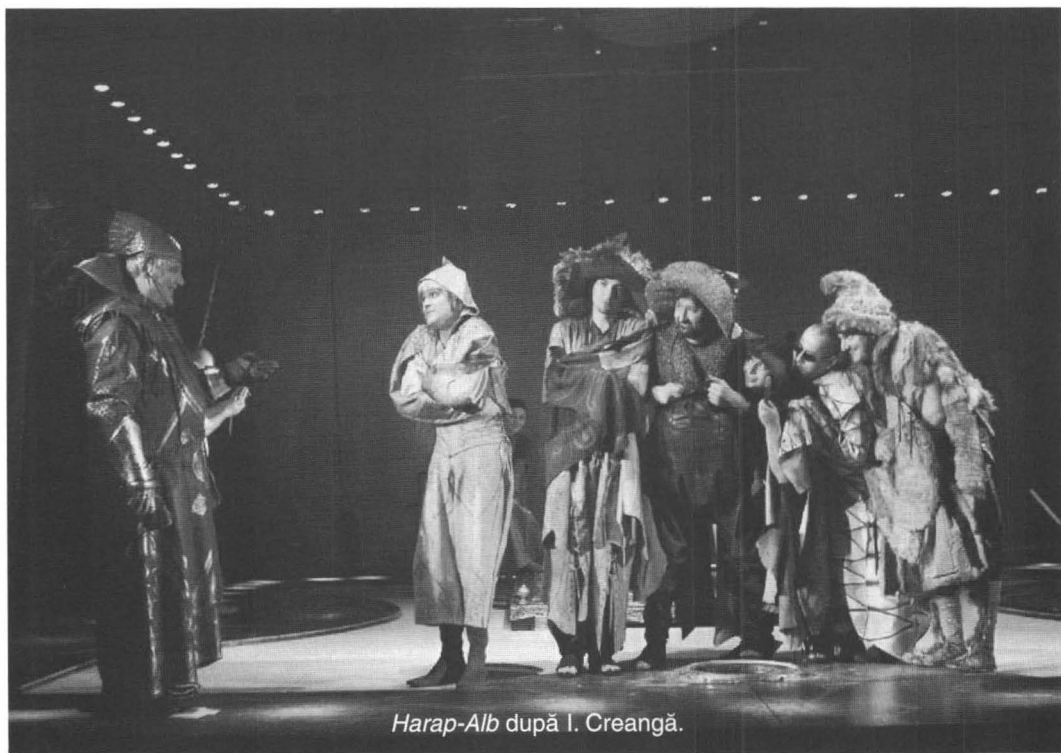
Narațiunea, închipuită scenic cu simplitate, savoare, mister, celebrează adevărul, dreptatea, binele, credința, loialitatea, solidaritatea, stăruința. Ridiculizează orgoliul, comoditatea, lașitatea. Denunță absurdul, necinstea, înșelăciunea, minciuna, uzurparea, trufia. Lipsa evidentă de experiență a eroului, stângăcia, inocența, credulitatea, glumeț accentuate scenic, concomitent cu „tehnicile” curajului, îl fac amic bun cu micii spectatori, care își proiectează nestăjenit în el puțina lor cunoaștere, putând să identifice, după puteri, defectele proprii și, în primul rând, neascultarea și riscurile ei. Desigur, luând aminte. E un excelent exercițiu al proiecției în eroi, precoce teme al plăcerii estetice, dar și al responsabilizării receptivului public.

Cornel Todea s-a priceput de minune să apropie eroii basmului clasic de imaginarul contemporan al micilor spectatori. Spectacolul *Harap-Alb*, unul dintre cele mai bune ale carierei sale – încununare a unui fel de a face teatru –, urmează neostentativ jocul cu tâlc. Ținuta mitologică și antropologică, permanent valorizatoare, pedagogia morală sunt disimulate cu vioiciune de curgerea sprințară, a întâmplărilor. Autenticitatea folclorică este inserată cu eleganță în fondul universal de exemplaritate etnologică, într-un areal cosmopolit, globalizant. Decorul mobil, cu elemente culisante, rapid maniable, ca și costumele lui Viaceslav Vutcariov – în concepția căruia e recognoscibilă școala lui Dragoș Buhagiar –, amintesc deopotrivă fastul oriental, stilul vestimentației amerindiene și, uneori, al celei shakespeareene (Setilă, Flămânzilă, Păsări-Lăți-Lungilă, Gerilă), perfect acordate, fiind de o calitate și de o exigență a materialelor și confecționării, cu adevărat meritorii. Ele slujesc ideea frumosului, armoniei, simetriei, care guvernează imaginarul creatorilor, spre a-l putea călăuzi ispititor pe acela al spectatorilor.

Întemeiat pe motivul celor trei frați, dintre care, firește, mezinul este cel predestinat marilor încercări și sortii alese – o spune deslușit Sfânta Duminică (ajutorul miraculos), babă cu puteri mantice – basmul amplu integrează o suită de motive, având o structură stufoasă, surprinzător shakespeareană; Voinicul, care nici nu e chiar așa voinic, e un băiat bun, fără pretenții prea mari, care are însă simțul răspunderii și nu se avântă fără să cumpănească. Nu se visează împărat, nici nu se crede plin de merite. De aceea, nici nu se gândește că ar corespunde calităților unei asemenea măriri. Când însă frații săi capitulează, dându-se de rușine, ca îngâmfați și nepricopsiți, „întristat și pe gânduri”, prâslea își dă seama că e de datoria lui să încerce să spele rușinea familiei. Tocmai de aceea, pentru bunul lui simț și dreapta măsură, Sfânta Duminică îi apare, îl încearcă și îl încurajează, îl sfătuiește și îl călăuzește. Iar el știe să urmeze sfatul cel bun. Îi cere tatălui său – cine nu își mai aduce aminte? – armele vechi, hainele de mire și calul bătrân (făpturile și obiectele năzdrăvane), ostenindu-se să le găsească și să le primească. Îl învinge pe împăratul deghizat în urs ca să-l sperie, gata-gata să-i taie capul, ajutat și de calul său, care măncase jăratic și nu se speria de fiare, ba dădea și sfaturi înțelepte. Calul e o ființă enigmatică, pătrunzătoare, simbolică. Vioaie, expresivă corporal, subțirică, foarte plastică, cu un fermecător costum din piele, Vera Lingureanu a izbutit să fie „un mânzoc de toată frumusețea”, simpatic și isteț.

Convins de calitățile și opțiunile mezinului său, Împăratul îl binecuvântează, considerându-l nimerit să facă față grozavei meniri de a conduce o împărăție: aceea a unchiului său, Verde Împărat, care, bolnav, se gândise să lase tronul. Tatăl îl sfătuiește însă să nu aibă încredere în *omul roș*, dar mai ales în cel *spân*. Și aici, băiatul greșeste, pentru că, păcălit de spân, care îi iese de trei ori în cale, crezând că nu sunt decât oameni spâni în pustietatea prin care trecea, îl acceptă la un moment dat, deși știa că nu face bine. Și de aici încep necazurile sale, narațiunea integrând suferințele și încercările datorate acțiunii răufăcătorului. Basmul conține astfel mai multe basme într-unul singur, iar subiectul, un complex de motive. Încălcare interdicției părintești – neascultarea – îi atrage fiului de împărat o sumedenie de necazuri, dar îi asigură, intensiv, o experiență de viață care îl maturizează repede, pregătindu-l, prin încercări, călindu-l și întărindu-i firea, voința, forța de a răzbate și curajul.

Iscodit de spân, de fapt, șantajat, închis în fântână, feciorul de crai îi divulgă acestuia rosturile sale și, neavând încotro, îi transferă identitatea, jurându-i credință. E botezat cu de-a sila „Harap-Alb”, numele fiind pecetea înțelegerii, a



Harap-Alb după I. Creangă.



Lucian IFRIM în Harap-Alb după I. Creangă.

jurământului credinței. Substituirea nu e doar un abuz, un jaf, o escrocherie, ci un fapt plin de riscuri, pentru că uzurpatorul, vrând să-l piardă, îl trimite în tot mai grele încercări. În expedițiile sale nevoite, eroul dă peste și mai mare belea, *omul roș*, pe care, învățându-se minte, voia să-l ocolească cu orice chip, dar nu poate, trebuie să-l înfrunte. În progresivele sale probe-lupte, urmăriri, feciorul oscilează, ajunge să se teamă, să-și piardă răbdarea, nădejdea, firea – e om ca toți oamenii –, dar, susținut de Sfânta Duminecă și de căluț, capătă treptat curaj, învață să-și revină, să se mobilizeze, să învingă. Și prinde drag tocmai de o fată-pasăre, șturlubatică, cu puteri magice. Ajunge să-și vadă dușmanul demascat, e omorât de acesta și înviat de fată cu cele trei smicele de măr dulce, apă vie și apă moartă, aduse tocmai de unde se bat munții cap în cap. Și așa devine om nou, trecând printr-o adevărată inițiere.

În dramatizarea lui Cornel Todea, întrecerile și jocurile cu care își petrec vremea cei trei feciori de crai, inspirate din artele marțiale – coregrafie lupte Bogdan Uritescu – îl vădesc în perpetuu dezavantaj pe feciorul cel mai mic (interpretat de Lucian Ifrim cu naturalețe, elan și fină caricatură), destul de necopt, și la trup și la minte, și abonat perpetuu, fiind cel mai mic, să fie ținta răutăților în hârjoneală. Deși mai îndemânatici și plini de trufie, nici frații mai mari (interpretați de Cristian Boieriu, care e și Gerilă, și de Daniel Tudorică) nu se remarcă prin altceva decât prin veleități, pentru că, atunci când sunt poftiți să plece în împărăteasca misiune, îi cer tatălui (Ionuț Antonie, interpret și al lui Flămânzilă) totul (bani de cheltuială, straie, arme și cai), nestrăduindu-se deloc ei înșiși să-și rostuiască plecarea. În schimb, consideră cu tărie că li se cuvine această cinste, pe criterii de vârstă și rang.

Problema interpretării unui basm e mult mai serioasă decât s-ar crede și, în ciuda faptului că aproape întotdeauna e trecută cu vederea, de teama de a nu glosa pueril pe teme minore, e de mare însemnătate. Mai cu seamă într-un spectacol pentru copii, căruia-i imprimă, de fapt, valoarea. Interpretarea transmite o viziune, o înțelepciune străveche, o mentalitate exemplară, mediind între povestea originară și lumea căreia i se adresează. Din acest motiv, un spectacol pentru copii are întotdeauna de împăcat așteptările publicului specific – și el de diferite categorii de vârstă și cu diverse capacități de înțelegere, chiar a posturii de părinte și a spectacolului ca gen –, propunându-și să găsească tonul optim, flexibil, accesibil, dar impulsionând ascendent, mediind toate aceste așteptări. O anume doză de ambiguitate benefică patronează lumea imaginarului infantil, o supraveghează și o călăuzește. Dar o altă parte trebuie să se identifice plenar cu ea, cu credință și onestitate. Discreta implicare în calitatea de părinți a interpreților, și, deopotrivă, seriozitatea cu care își reprezintă eroii au fost excelent modulate în cadrul ales al povestirii inițiatice. Aici măsura este decisivă, orice exagerare supărând prin stridență, vexând buna credință a celor mici sau așteptarea unei categorii de public de altă vârstă. Maestru în tonalitatea tandrei sfătoșenii paternale, cu muzica aceea învăluitoare, liniștitoare, protectoare în glas, era Giorgio Strehler, care a împrumutat-o multor înțelepți ai spectacolelor sale, întotdeauna cu deplină fidelitate față de text, de la Prospero din *Furtuna* la stăpânul *Insulei sclavilor*, transformând-o într-un translocator temporal.

Această tonalitate aparte, hâtră, insesizabil complice, rostind adevăruri de seamă cu înțeleaptă simplitate mi se pare marea calitate a spectacolului *Harap-Alb*. Contrar tendinței generale a regizorilor, Cornel Todea își ascunde arta și meșteșugul în estetica firescului și în armonia ansamblului, pe care îl orchestrează

cu sensibilitate și umor, cu tandrețe și generozitate. Risipitor și plin de farmec, regizorul își investește sufletul cu aceeași dăruire tinerească, tonică.

Însăși întruchiparea înțelepciunii, Sfânta Duminică are puteri care pot „vântura țările și mărilor” și da de-a dura Pământul, poate purta lumea pe degete și face totul după gândul său. Îi cere feciorului de crai un bănuț și acesta i-l dă. Gestul e nu numai omenos și respectuos, ci și simbolic. Prâslea îi dă obolul *înțelepciunii*. Ceea ce înseamnă că stabilește o relație cu ea, făcându-și-o accesibilă, contaminându-se. Meditația solitară asupra pățaniei fraților, rușinea de rușinea lor, înseamnă maturizare, asumare a răspunderii. Prâslea a cumpănit lucrurile și le-a luat în seama lui. De aceea, i-a și apărut Sfânta Duminică. Responsabilizat prin reflecție, atrage înțelepciunea, care îl călăuzește cum să procedeze. Neorbit de trufie, știe să asculte toată suflarea, să recunoască valoarea acolo unde este. Bun și milostiv, respectuos și generos, are darul natural al judecății și libertatea perceperii firești a lucrurilor. Baba îi prevestește un noroc neobișnuit și-l învață să descopere mai departe adevărul sub modestia înfățișării. Să vadă esența în locul aparențelor și s-o degaje din camuflaj. Pentru că el este predestinat să ajungă unde nu au ajuns frații săi: să fie împărat. Păstrând dreapta cumpănă între imanență (calul) și transcendență (Sfânta Duminică), omul e bine păzit și înzestrat. Între nivelul supraeului (Sfânta) și cel subliminal, instinctual (calul) legătura o face conștiința. Povestea, cuceritoare în directetea întâmplărilor ei, deschide insesizabil zăriștea reflecției metafizice, atingând-o ușor, fără să insiste. Atât cât să fie percutantă, vie, convingătoare pe mai multe nivele.

Remarcabilă a fost Anca Zamfirescu în rolul Sfintei Duminici. Actriță cu un șarm discret, bonom, nuanțat, subtil diferențiat în toate aparițiile scenice – am remarcat-o cu diverse prilejuri, între care și în distribuțiile pieselor franceze, *Impromptu de l'Alma*, ca și în *Farsa Jupânului Pathelin* –, Anca Zamfirescu s-a priceput să imprime prin apariția ei tonalitatea specifică, amestecul de haz, înțelepciune, forță ascunsă, căldură ocrotitoare și iscoditoare în provocarea împărătescului vlăstar, mult prea devreme aruncat în încercări peste puterile lui. În complicitate tăcută cu micii spectatori, a stabilit dozajul just de omenie benefică și prefăcătorie protectoare. A fost purtătoarea în surdină a spiritului ludic care a definit întreaga desfășurare, iar aparițiile ei și prezența scenică au închegat în permanență vizunea și raportul de ascendență asupra publicului.

Interesante au fost aparițiile celor trei împărați, tatăl flăcăilor, fratele său, Împăratul Verde și Roșu Împărat. La fiecare dintre ei, a funcționat stilizarea comică, la primul, prin travestire în urs, la *Împăratul Verde* (Mihai Verbițchi), prin vlăguire și împutinare, caricatural, la *Împăratul Roș* (Doru Ana), prin excedent de corpolență debordantă, tunătoare. Împurpurat la chip și la veșminte, impunător, alături de împărăteasa lui (Florina Luican), *Roș Împărat* a ilustrat puterea arbitrară. *Spânul* (Cristian Crețu) a fost mai puțin convingător ca actor. Fermecătoare au fost însă fiicele Împăratului Verde, lipite, captive câteștrele (Marina Procopie, Carmen Palcu, Liliana Donici), în același veșmânt cu zurgălăi, volane și floricele, ca niște siameze, neastâmpărate și gureșe, agitându-se, forfotind și comentând întruna. Ca și *Doica* (inexistentă la Creangă), ce seamănă cu o găză verde uriașă (un fel de drăgălaș purice de plante), mereu aflată în treabă, căreia Alexandrina Halic i-a împrumutat farmecul ei jovial. Apariții shakespeareene, *Gerilă* (Cristian Boeriu), *Flămânzilă* (Ionuț Antonie), *Setilă* (Voicu Hetel), *Ochilă* (Bogdan Uritescu, straniu, misterios), *Păsări-Lăți-Lungilă* (Eduard Jighirgiu) păreau ortaci ai lui Falstaff, din oastea lui de adunătură. În aceeași plastică elisabetană, au fost rezolvate – cu

ingeniozitate tehnică și ecleraj meșteșugit – găzduirea în camera de aramă înroșită, ospățul pantagruelic, paza farmazoancei fete de împărat, fuga și prinderea ei, toți dovedindu-se cu prisosință utili în aceste încercări.

Povestea misterială a captivat și prin remarcabila valoare a colaboratorilor: încântătoarea muzică a lui Nicu Alifantis, anume compusă („muzică de cutreierat pământul“, „muzică tenebroasă“, „muzică pentru apariția spânului“, „muzică cu accente de primejdie“, „muzică galop“, „muzică zbor cosmic“), abila coregrafie a luptelor: Bogdan Uritescu, sprintena coregrafie a dansurilor: Păstorel Ionescu.

Realizat cu îndemânare și o remarcabilă proprietate a mișcării, o bună priză asupra lucrurilor și o grație ageră, spectacolul este din toate punctele de vedere seducător, exemplar, aniversar. În toate s-a vădit concepția lucrului bine făcut și exigența finisării.



Alexandrina HALIC și Boris PETROFF în *Pinocchio* după Carlo Collodi.